

Az erdők királya --- 2013. szeptember

Az utóbbi 150 évben folyamatosan finomodtak a vadászati módok, megjelent a tervszerű vadgazdálkodás, a növekvő vadállomány emberi szempontok és környezeti adottságok alapján történő szelektálása, fejlesztése. Emellett elsőrangú fontosságú a vadászetikai szempontok betartása, az állatok tisztelete és szeretete. Ezzel egy időben alakult ki lépésről lépésre fokozatosan, a magyar gímszarvas minősége és „világhírneve”!

E rövid bevezetővel indítva a szarvasnász-szarvasbögés témakörét szeretném kissé körüljárni. A gímszarvasoknál a nász valóban igazi ünnep. A hosszadalmas felkészülés gyakorlatilag már tavasszal megkezdődik azzal, hogy a bikák az előző agancsaik elhullajtása után elkezdik építeni, növeszteni új fejdíszüket. A fejlődő agancsot vérerekben gazdag bőr, úgynevezett háncs borítja, növekedése körülbelül 100-120 napig tart, így az agancs naponta akár 2,5 centimétert is nő. A bikák nagyon érzékenyen reagálnak minden, a háncsot ért sérülésre, és ez alatt az idő alatt nagyon óvják még az ágaktól is. Amikor az agancs körülbelül öt hónap után végre teljesen kifejlődött, az állat néhány hét alatt megtisztítja, azaz megszabadítja a hánctól. Így ezek a fegyverek a nyár második felére készülnek el, válnak kökeménnyé, lesznek tisztítás során sötétre színezve, az ágvégek fehérre és tűhegyesre csiszolva. A szarvasbika velük vívja meg csatáit ellenfeleivel, hogy a tehenek csapatát végül ő uralhassa és csábíthassa el.

Az agancs fejlődéséhez sok mész szükséges, amit az állatnak viszonylag rövid idő alatt kell előteremtenie. Ez részben úgy történik, hogy a szervezete más csontjaiból „átcsoportosítja” a meszet. A kész agancs igazi csontképződmény, minden belső erezettség vagy csontvelő nélkül. A hormonháztartásban beállott változás hatására februárban leválik az agancscsapról, a visszamaradó seb pedig gyorsan behámosodik, meggyógyul. Miután igen szoros összefüggés van a bika agancsfejlődése és kondíciója között, ha az állat ereje csökken, öregszik vagy esetleg táplálkozása nem kielégítő, az agancs visszafejlődik, a bika „visszarak”.

A bögésre a nappalok rövidülése, a levegő hűlése is hatással van rá, de valójában az első folyatós szarvastehenek csábító illata segíti elő azt, hogy a bikának a vérében megnő a tesztoszteron szint, keményebb, agresszívebb lesz. A gímszarvasbika felharsanó hangja, ami a többi bika számára elrettentést vagy kihívást jelenthet, a teheneknek természetesen hódítót jelez, aki talán kivívja a jogot arra, hogy utódaik apja legyen. A vadászok számára ez az időszak, a szarvasbögés maga, egy szívet dobogtató, testet borzongató, de egyben mámorító érzés is! Éppen ezért nem hiszem, hogy sokan mondanának ellent annak, hogy nincs szebb látvány az erdőn, mint egy párás hajnalon, két szép agancsú bika keringőjét figyelni. Na, akkor összeszorul minden gyomor és izzad minden kéz, mert a természet vadsága ott és akkor testet ölt.

A főbögés a hosszú évek tapasztalatai szerint nálunk Észak-Magyarországon, szeptember közepétől kezdődik. A bögésből is sok minden megállapítható. Másként bög a fiatal, a középkorú és az öreg bika. Más dallamokat hallat a tehenet kereső magányos bika és mást, a teheneit őrző harem basa. A párzás előtti udvarlást is jól elkülöníthető hangok kísérik, és egy estleges párбай kitörését is már messziről előre tudja jelezni a szakértő fül.

Minden igaz vadászembernek azt kívánom, hogy sokszor tudja megdobogtatni a szívét a bögő bika érces hangja, ez a mindent felülmúló élmény, a „szarvasbögés.”

Galambos Kálmán
vadgazdálkodási és vadvédelmi bizottság elnöke